

N:o 98.

Ank. till Riksd. kansli den 2 maj 1904, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af indragna militiebostället Furuby n:is 2 och 3 i Uppsala län.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 93) af den 26 sistlidne februari har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen, medgifva att

dels att en å en af förste landtmätaren F. W. Mossberg år 1902 upprättad karta öfver förra löjtnansbostället 2 mantal Furuby n:is 2 och 3 i Giresta socken och Lagunda härad af Uppsala län med ägofigurerna n:is 75—80 betecknad lägenhet Mellanbo måtte med ett område af 92,52 ar från egendomen afsöndras och mot en köpeskilling af 400 kronor, att erläggas under loppet af tio år med en tiondedel årligen, försäljas till lägenhetens nuvarande innehafvare änkan Charlotta Ulrika Eklund med

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 4 Saml. 1 Afd. 67 Häft. (N:o 98—102). 1

tillträdesrätt den 14 mars 1905 och med rätt för köparen att begagna utfartsväg öfver stamhemmanets ägor samt i öfrigt på de i 6:te momentet af kungl. skrifvelsen till domänstyrelsen angående hestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheteters upplåtande från kronans jordbruksdomäner den 25 september 1896 angifna villkor;

dels att egendomen i öfrigt måtte under de i kungl. brefvet den 29 maj 1874 omförmälda villkor å offentlig auktion till den högstbjudande försälgas med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1905 och med iakttagande vid auktionen, att skogsskiftet vid Lejdet och hemskiftet med undantag af lägenheten Mellanbo utbjödes först hvart för sig och därefter gemensamt;

dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljningar inflyta, må, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

I förevarande ärende har departementschefen till ofvanberörda statsrådsprotokoll anført följande:

»I underdånig skrifvelse den 16 september 1903 har domänstyrelsen anmält, att styrelsen, med anledning däraf att arrendetiden för det genom styrelsens kontrakt den 10 oktober 1884 mot årligt arrende af 1,450 kronor upplåtna förra löjtnantsbostället 2 mantal Furuby n:is 2 och 3 i Giresta socken och Lagunda härad af Uppsala län ginge till ända den 14 mars 1905, anmodat Kungl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län att i stadgad ordning upprätta förslag till egendomens förnyade utarrendering, samt att vid den förrättning, som till följd häraf hållits den 5 september och den 17 december 1902, uppskattningsmännen väckt förslag om egendomens försäljning såsom för kronan vida fördelaktigare än en förnyad utarrendering; och har styrelsen underställt det sålunda väckta förslaget Kungl. Maj:ts nådiga pröfning, därvid styrelsen tillika öfverlämnat instrument öfver förenämnda uppskattningsförrättning jämte en af förste landtmätaren F. W. Mossberg år 1902 öfver egendomens inägor upprättad karta med tillhörande beskrifning äfvensom yttrande i ärendet af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet samt öfriga till ärendet hörande handlingar.

Af berörda handlingar inhämtas, bland annat,

att egendomen är belägen 1,7 mil från Enköping, 1,2 mil från Grillby järnvägsstation och 0,6 mil från Örsundsbro ångbåtsbrygga samt omfattar en areal af 133 hektar 63,46 ar, däraf 73 hektar 72,5 ar tom-

ter och åker, 1 hektar 45,1 ar ängsmark, 56 hektar 88,7 ar afrösningsjord och 1 hektar 57,16 ar impediment, hvarjämte egendomens skogsskifte vid Lejdet på 1,8 mils afstånd från gården af vederbörande jägmästare uppgifvits innehålla 11 hektar 24 ar, så att egendomens hela areal utgör 144 hektar 87,46 ar, hvarförutom egendomen äger andel i Lagunda härads allmänning;

att å egendomen finnas torpen Farligheten och Hallartorp samt en å ofvannämnda karta med ägofigurerna n:is 75—80 betecknad lägenhet Mellanbo om 92,52 ar;

att änkan Charlotta Ulrika Eklund, som innehar nämnda lägenhet, äger därå uppförda byggnader;

att uppskattningsmännen ansett lägenheten kunna utan olägenhet skiljas från hufvudgården samt hemställt, att densamma måtte till innehafvaren försäljas mot en köpeskilling af 400 kronor;

att alla hus vid hufvudgården äro gamla och i allmänhet alldeles otillräckliga för egendomens behof, hvarjämte boningshus för arbetsfolk saknas, samt att, ehuru betydliga kostnader nedlagts å reparationer af stall och fähus, dessa byggnader kunna användas endast några få år, emedan vägglaget i bägge är mycket skadadt af röta;

att vid torpet Farligheten boningshus, bodbyggnad med källare samt stall och fähus äro i mycket godt skick och fullt tillräckliga för torpet, men loge och svinhus gamla och alltför små;

att vid Hallartorp alla hus äro gamla och mycket bristfälliga;

att, då sålunda alla byggnaderna vid hufvudgården befunnes i det skick, att de inom kort måste ersättas med nya, och dessutom bostäder förarbetare helt och hållet saknades, uppskattningsmännen hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande anhållit om förordnande af sakkunnig person för undersökning af de nuvarande byggnadernas beskaffenhet äfvensom för uppgörande af plan och ungefärliga kostnadsberäkningar för de nybyggnader, som kunde finnas nödvändiga;

att, sedan med anledning häraf Kungl. Maj:ts befallningshafvande förordnat sakkunnig person att verkställa den af uppskattningsmännen begärda utredningen, denne efter besök å platsen aflämnat det utlåtande, att egendomen, hvars byggnader vore i så dåligt skick och i alla afseenden så beskaffade, att de, förutom något gammalt timmer här och hvar i husen samt en del taktegel, vore alldeles värdelösa och efter nedrifningskostnadens betäckande icke kunde uppskattas till högre belopp än omkring 350 kronor, behöfde fullständigt nybyggas, samt att därtill efter

egendomens storlek behöfdes en mangårdsbyggnad med minst 3 rum och kök på nedra botten samt en vindsammare, arbetarbostad för 4 hushåll jämte en vindsammare, en brygg- och bagarstuga, vedbodar, visthus och källare samt afträden för alla hushållen, ladugård för omkring 45 djur, stall för 9 hästar och fölbox, vattenledning med brunn till ladugården och stallet, redskapshus med spannmålsbotten däröfver, en loge vid gården för 400 lass säd, en hjälm å de längst bort belägna ägorna samt får- och svinhus, hvarför den ungefärliga kostnaden skulle uppgå till sammanlagdt 29,450 kronor;

att uppskattningsmännen sedermera ånyo sammanträd och, efter någon öfverläggning, hvarunder framhållits, att nybyggnadskostnaden syntes snarare vara för lågt än för högt beräknad, samt ingen utsikt förefunnas att erhålla en arrendator af egendomen, som ville åtaga sig att, äfven om han helt och hållet befriades från erläggande af något arrende, under de 10 första arrendeåren uppföra de nödvändigaste nya byggnaderna, eller boningshus, arbetarbostäder, ladugård med stall och loge, hvilka tillsammans beräknats kosta 21,600 kronor, och då egendomens bibehållande i kronans ägo icke vore af någon omständighet påkallad, beslutit hemställa om egendomens försäljning, därvid skogstrakten vid Lejdet borde från egendomen afskiljas och säljas för sig, enär densamma på grund af sin aflägsenhet från hufvudgården vore för denna af mindre värde;

att den af uppskattningsmännen företagna beräkning af egendomens arrende- och saluvärden utfallit sålunda, att egendomen åsatts ett arrendevärde af 1,200 kronor, att hufvudgården med undantag af lägenheten Mellanbo saluvärderats till 21,200 kronor, däruti ingår värdet å ståndskogen å hemskiftet med 7,258 kronor 50 öre, och att skogstrakten vid Lejdet med därå växande skog i enlighet med jägmästarens värdering upptagits med saluvärde af 2,300 kronor;

att, med anledning af uppskattningsmännens förslag om lägenheten Mellanbos afsöndring och försäljning, i enlighet med föreskrifterna i nådiga brefvet den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner, änkan Eklund erhållit föreläggande att inkomma med förklaring, huruvida hon önskade inlösa den af henne bebodda lägenhet för det lägenheten åsatta saluvärde, 400 kronor, hvarefter änkan Eklund, under framhållande af önskvärdheten, att för lägenheten förbehölles rätt till utfartsväg genom egendomens mark, förklarar sig villig köpa lägenheten på

erbjudna villkor, med rätt att erlagga köpeskillingen under 10 år med $\frac{1}{10}$ årligen, därför antaglig borgen aflämnats; samt

att Kungl. Maj:ts befallningshafvande, med vitsordande af de för egendomens försäljning af uppskattningsmännen åberopade skäl och då något särskildt förhållande icke påkallade egendomens bibehållande åt kronan, hemställt, att egendomen måtte försäljas på sätt förrättningsmännen föreslagit.

För egen del har domänstyrelsen, som förklarat sig dela uppskattningsmännens åsikt, att svårighet torde möta att finna en arrendator till egendomen, som vore villig att inom den jämförelsevis korta tidrymd, som förhållandena nödvändiggjorde, förse egendomen med nya byggnader för så stor kostnad, som ifrågasatts, mot godtgörelse endast genom befrielse från erläggande af arrendeavgift, ansett att, därest egendomen komme att ånyo utarrenderas, staten torde blifva nödgad att till de nödvändiga nya byggnaderna anvisa medel, att en blifvande arrendator tillhandahållas, allt efter som byggnaderna af honom uppfördes; och har styrelsen vid sådant förhållande, och då skäl för egendomens bibehållande vare sig i sin helhet eller till någon del i statsverkets ägo för något skogsväsendets ändamål icke förefunnes, biträdt uppskattningsmännens förslag om egendomens försäljning.

Beträffande skogsskiftet vid Lejdet har styrelsen ock tagit under öfvervägande, huruvida icke detsamma skulle kunna försäljas i enlighet med föreskrifterna i 8:de och följande momenten af förenämnda nådiga skrifvelsen den 25 september 1896, så att därigenom tillfälle bereddades någon mindre bemedlad att bilda eget jordbruk, men då utskiftet till största delen utgjordes af sten- och bergbunden mark, beväxt med skog, och vore obebyggt, har styrelsen ansett detsamma ej lämpa sig för det i berörda nådiga skrifvelse afsedda ändamål utan böra försäljas å offentlig auktion.

Då, med hänsyn till belägenheten af ägorna till omförmälda hemman afvensom till hvad i ärendet upplysts rörande de å detsamma befintliga åbyggnadernas beskaffenhet, Kungl. Maj:t ansåg ifrågavarande egendom lämpligen böra kunna styckas till smärre jordbrukslägenheter, anbefallde Kungl. Maj:t den 13 november nästlidna år domänstyrelsen att skyndsamt låta upprätta förslag till sådan styckning samt med detta förslag afvensom eget underdånigt utlåtande till Kungl. Maj:t inkomma.

På grund häraf har domänstyrelsen med underdånig skrifvelse den 12 december nästlidna år öfverlämnat yttranden af Kungl. Maj:ts befallningshafvande och förste landtmätaren i länet, hvilken sistnämnde — enär

på grund af 2 § i lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordsöndring den 27 juni 1896 ägostyckning icke finge verkställas inom hemman, som bestode af flera hemmansnummer, hvilkas ägor vore sammanblandade, och, om sådan ägostyckning verkställdes, fastställelse därå af ägodelningsrätten icke meddelades, samt till följd därå vid de styckade hemmansdelarnes försäljning lagfart icke kunde erhållas — hemställt, huruvida ägostyckning af hemmanen Furuby n:is 2 och 3 i allt fall skulle af honom företagas, äfvensom meddelat att, emedan hemmanens skogsmark måste fullständigt afmätas och gradering af all jord verställas, dryga kostnader komme att af ägostyckningen föranledas. På grund af nådig remiss har härefter landtmästeristyrelsen i skrifvelse den 18 nästlidne januari i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och därvid meddelat, att utom ägorna i Giresta socken bostället jämte andra hemman hade del uti Lejds skog i Nysätra socken, hvilken del enligt en hos styrelsen förvarad karta med protokoll blifvit genom delning, som af häradsrätt fastställts den 28 mars 1793, utbruten i ett skifte, betecknad med bokstafven C och innehållande i vidd 23 tunnland $2\frac{2}{15}$ kappland; att ifrågarörande boställe med afseende på ägorna i Giresta socken visserligen blifvit ur samfällighet med andra hemman utbrutet genom sådan delning, att boställets berörda ägor icke finge utan ägarens samtycke med annan mark intagas i skifte i annat fall, än som omförmäldes i 3 § 3 mom. skiftesstadgan; att däremot boställets andel i Lejds skog, så vidt utrönas kunnat, ej blifvit genom sådan delning utbruten, hvilken omständighet dock ej, enligt 13 § ägostyckningslagen, utgjorde hinder för ägostyckning å boställets till Furuby skifteslag hörande ägor; men att sistnämnda ägor vore gemensamma för två hemmansnummer eller Furuby n:is 2 och 3 om $9\frac{1}{2}$ och $17\frac{1}{2}$ öresland, vid hvilket förhållande ägostyckning å bostället icke lagligen kunde fastställas.»

Departementschefen hemställde härefter, enär, enligt hvad dåmera i ärendet blifvit upplyst, ifrågarörande egendom icke utan stor omgång och dryga kostnader kunde styckas i smärre jordbrukslägenheter, i öfverensstämmelse med hvad domänstyrelsen i sin förstomförmälda skrifvelse den 16 september 1903 föreslagit, om aflåtande till Riksdagen af förevarande proposition.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna framställning varit öfverlämnad, har icke haft något att emot densamma erinra, hvadan utskottet alltså hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må
vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 2 Maj 1904.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
